

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากสังคมในอดีตเป็นอย่างมาก เนื่องจากการรับเอาความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการรับเอาอารยธรรม วิถีชีวิตและค่านิยมต่าง ๆ มาจากต่างประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2539) กับความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีสารสนเทศนี้ ได้ส่งผลให้โลกมีลักษณะแคบลง หรือเป็นโลกที่ไร้พรมแดน นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงหลายประการ ที่สำคัญที่สุดความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาสัมผัส กับชีวิตความเป็นอยู่ ตลอดจนกระบวนการ "คิด" ของมนุษย์ ที่ไม่มีสังคมใดในโลกสามารถสกัดกั้นกระแสความเปลี่ยนแปลงนี้ได้ช่วยให้สังคมมีทางเลือกเพื่อการศึกษาของตนเองได้มากขึ้น แต่สังคมก็จะเผชิญกับกระแสวัฒนธรรมต่างชาติ และการบริโภคนิยมที่ทำให้ลักษณะของสังคมไทยที่อบอุ่นและเอื้ออาทรคลายตัวลง(ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย, สำนักงาน : 2539) ส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหาการอพยพจากชนบทเข้าสู่เมือง เพื่อหนทางใหม่ในการดำรงชีวิตให้รอดอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ปัญหาการว่างงาน และปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้ส่วนหนึ่งสืบเนื่องมาจากการศึกษา เพราะการศึกษายังไม่สามารถพัฒนาคุณภาพของคนซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของสังคมให้มีความสามารถในการรู้จักตนเอง รู้จักชีวิต รู้จักสังคม รวมทั้งการปรับตัวให้เข้ากับสภาวะการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2539) ซึ่งจากการศึกษาจะพบว่า การศึกษาในปัจจุบัน "หลักการและความมุ่งหมายของการให้ความรู้หรือปรัชญาการศึกษาของสังคมไทยนั้น มุ่งให้เด็กและเยาวชนได้รับการถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ ที่ผู้ใหญ่คิดว่าเป็นประโยชน์ในวันข้างหน้า ความรู้ชนิดใดจะเป็นประโยชน์ได้แก่ไหน ผู้ใหญ่ก็ให้ และแนะนำได้เท่าที่ตนเองมีความรู้และประสบการณ์อยู่ การศึกษาประเภทนี้จะเป็นการถ่ายทอดความรู้ไม่ค่อยสนใจวิธีการที่จะสอนคนให้รู้จักคิด รู้จักได้แย้ง ปรัชญาการศึกษาดังกล่าวจึงไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้กับสภาพชีวิตและสังคมปัจจุบัน ปรัชญาการศึกษาในปัจจุบันควรจะสอนคนให้รู้จักคิดเป็นแก้ปัญหาเป็น มีเสรีภาพในการเลือกและบนเสรีภาพนั้นอยู่บนพื้นฐานแห่งความสงบสุข" (เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2531) ดังสัจพจน์ (Axiom) หนึ่งมักจะมีผู้กล่าวอยู่เสมอคือ "เด็กในวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันหน้า" หรือ "เด็กที่ดีในวันนี้คือผู้ใหญ่ที่ดีในวันหน้า" (ไพฑูริย์คล้ายวงศ์, 2539) การคงอยู่ของสัจพจน์นี้จะเห็นได้ว่า แม้แต่บริบทของโลกสังคมในปัจจุบันก็

ตาม สัจธรรมนี้ก็ยังคงอยู่ไม่เสื่อมคลาย ดังนั้นสิ่งหนึ่งที่จะต้องพัฒนาควบคู่ไปกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ควบคู่ไปกับการให้การศึกษา ก็คือ การพัฒนาด้านจิตใจให้สมาชิกในสังคมมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นบุคคลที่มีความสมบูรณ์ทั้งสี่ด้านโดยองค์รวม คือ พุทธิศึกษา จริยศึกษา พลศึกษา และหัตถศึกษา ซึ่งส่งผลถึงความสมบูรณ์ทั้งด้าน ร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และในการพัฒนาดังกล่าวสมควรอย่างยิ่งที่จะได้รับการปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก เพื่อเป็นพื้นฐานของการเป็นพลเมืองดีของประเทศต่อไป

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่า “การศึกษานับเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหิต่าง ๆ ในสังคมได้ เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ อย่างพอเหมาะกัน นำไปสู่การพัฒนาสังคม พัฒนาประเทศชาติได้ตลอดช่วงชีวิต เริ่มตั้งแต่การวางรากฐานพัฒนาการของชีวิตตั้งแต่แรกเกิด” แต่ดูเหมือนว่าการศึกษาทุกวันนี้จะไม่ตอบสนองธรรมชาติของผู้รับการศึกษา ดังที่ เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2530) ได้กล่าวไว้ว่า “การศึกษาทุกวันนี้จะสกัดกันอัจฉริยภาพภายในตัวเด็กที่แฝงเร้นอยู่ ไม่ให้ได้แสดงความสามารถออกมาอย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นที่น่าเสียดายที่ชีวิตมนุษย์เราเริ่มต้นอย่างงามหรู แต่กลับต้องมาเปลี่ยนแปลงไปในทางตรงกันข้าม ภายในเวลาอันไม่นาน” เพราะ “มีโรงเรียนเป็นจำนวนมากที่ได้ให้การศึกษาแก่เด็กรุ่นแล้วรุ่นเล่า ด้วยบรรยากาศของความหวาดกลัว ความรุนแรง การใช้อำนาจ การบังคับ การไม่ยอมรับ การไม่เป็นมิตร การแข่งขัน เป็นต้น ทำให้เด็กเป็นจำนวนมากขาดที่พึ่ง ขุนวาย สับสน มีความก้าวร้าว เป็นต้น ซึ่งจะค่อย ๆ ส่งผลให้เด็กเหล่านี้ต้องกลายเป็นปัญหาของสังคมไปในที่สุด” ปัญหาในลักษณะดังกล่าวผู้วิจัยถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดของชาติ ที่รัฐบาลควรดำเนินแก้ไขให้เร็วที่สุด กรณีปัญหาที่กล่าวมา ไม่ได้เกิดขึ้นภายในประเทศไทยเพียงประเทศเดียว หลาย ๆ ประเทศก็ยังคงประสบกับปัญหานี้เช่นกัน ดังที่ โชติช่วง ชูตินธร (2531) ได้กล่าวไว้ว่า “ระบบการศึกษาของแต่ละประเทศทั่วโลกมีปัญหามากมาย แม้แต่รัฐบาลของประเทศที่พัฒนาแล้วก็ยังตื่นตัวอย่างมาก และต้องการปฏิรูประบบการศึกษาของประเทศของตนเอง เพราะนักเรียนที่จบออกมา ปรากฏว่ามีปัญหามากมาย เช่น คิดไม่เป็น มีแต่ท่องจำ และเรียนแต่ทฤษฎี ขาดภาคปฏิบัติที่แท้จริง เป็นคนขาดคุณธรรม เห็นแก่ตัว เนื่องจากการศึกษาปัจจุบันมีการสอบแข่งขันและมีการรังแกกันแก่งแย่ง ชิงดีชิงเด่น ในโรงเรียนจนบางคนเกิดโรคประสาท และฆ่าตัวตายในที่สุด”

พี อาร์ สักการ (P.R. Sarkar, 1998: 15-19) กล่าวว่า “ปัจจุบันพ่อแม่ที่ไม่ได้รับการศึกษา หรือได้รับการศึกษาน้อยมักจะกล่าวร้ายแก่เด็ก โดยการใช้ทั้งภาษาที่ไม่เหมาะสม ทั้งการทารุณทุบตีเด็ก และพฤติกรรมที่เลวร้ายกว่านั้นสามารถพบเห็นได้บ่อย คือ มีครูเป็นจำนวนมากที่มีเจตนาใน

การที่จะสร้างความรู้สึกที่ไม่ดีให้กับเด็กนักเรียน โดยการแสดงความรังเกียจในพฤติกรรมของเด็กนักเรียนโดยการโจมตีเด็กด้วยวาจาจากถาด หวเหาะเยาะเย้ยตำหนิในความไม่รู้ ความโง่เขลาของเด็กทำให้เด็กรู้สึกเจ็บปวด แทนที่จะพยายามที่จะแก้ไขปัญหา แก้ไขพฤติกรรมเหล่านั้นด้วยเหตุผลด้วยความเข้าใจในความแตกต่างของเด็ก และจนกระทั่งทุกวันนี้ก็ยังพบเห็นได้ว่าครูใช้พฤติกรรมแปลก ๆ ในการบังคับขู่เข็ญให้นักเรียนทำในสิ่งที่ตนเองต้องการ”

ปัญหาดังที่กล่าวมาข้างต้น การจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีปรัชญาการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ซึ่งเป็นแนวคิดที่เหมาะสมที่จะเข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหที่กำลังประสบอยู่ และเข้ามามีส่วนในการพัฒนาสังคม พัฒนาประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรือง สืบไป และเข้ามาเกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดจุดมุ่งหมาย และวิธีการจัดการศึกษาให้เป็นประโยชน์แก่มนุษย์และสังคมให้มากที่สุด

เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2530) ยังได้กล่าวเพิ่มเติมไว้อีกว่า “แทบทุกหนทุกแห่งในสังคมปัจจุบันมีเยาวชนที่มีปัญหาทางด้านจิตใจ เด็กเรียนกลางคัน ไม่รู้หนังสือ ดิตยาเสพติด มีพฤติกรรมชอบทำลายของสาธารณะ มีความผิดปกติทางเพศ และฆ่าตัวตายโดยเจตนามากขึ้นทุกที” ขณะนี้ทั่วโลกได้หมดเปลืองทั้งเงินทอง และเวลาไปในการปฏิรูประบบการศึกษา คิดเป็นมูลค่ามหาศาล แต่ผลที่ได้รับกลับเป็นไปในทางตรงกันข้าม คือ จำนวนเด็กและเยาวชนที่มีปัญหากลับมีมากขึ้นกว่าแต่ก่อน ซึ่งก็ไม่น่าแปลกใจอะไรเลย เพราะความพยายาม ดังกล่าวมุ่งไปในการเพิ่มข้อมูลทางวิชาการที่แทบจะไม่มีความสัมพันธ์กับชีวิตจริง แต่กลับเป็นการเพิ่มภาระและความกดดันให้กับเด็กมากขึ้น “การปฏิรูป” การศึกษาที่หลาย ๆ ประเทศกำลังทำอยู่นี้ ส่วนใหญ่มีความหมายเพียงแต่เป็นการเพิ่มเนื้อหาทางวิชาการให้มากขึ้นเท่านั้นเอง การให้ความสนใจกับข้อมูลทางวิชาการที่ไม่ค่อยมีความสัมพันธ์กับชีวิตจริงมากเกินไป เช่นนี้ เป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้เด็กในโรงเรียน สูญเสียความเป็นมนุษย์ไปมากขึ้นทุกที เมื่อไรก็ตามที่เราคิดเพียงว่า เด็ก ๆ เป็นเพียงภาชนะหรือที่รองรับสิ่งที่ผู้สอนจะถ่ายทอดไปให้และ เด็กควรมีหน้าที่เพียงแต่รับเนื้อหาวิชา หรือพยายามจำข้อมูลต่าง ๆ ที่ผู้สอนถ่ายทอดให้ได้มากที่สุด การเรียนรู้ก็จะเป็นเพียงขบวนการเปลี่ยนแปลงคนที่มีความรู้สึกนึกคิด จิตใจ ให้กลายเป็นหุ่นยนต์หรือเครื่องจักรกลที่มีแต่หน้าที่รวบรวมเก็บ สะสมข้อมูล และปฏิบัติตามคำสั่งเท่านั้น ซึ่งขบวนการนี้เองที่ทำให้ เด็กนักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย อึดอัด คับข้องใจ และมักแสดงออกมาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ความก้าวร้าว หนีเรียน เสพสิ่งเสพติด แสดงพฤติกรรมแปลก ๆ ซึ่งเราสามารถพบเห็นได้ทั่วไปในสังคม ปัจจุบัน ดังนั้น เด็กหนุ่มสาวทุกวันนี้จึงต้องการ การศึกษาแบบใหม่ที่ทำให้พวกเขาเป็นคนที่สมบูรณ์และมีความสุข (เกียรติวรรณ อมาตยกุล , 2530) ผู้วิจัยจึงเห็นว่าถึงเวลาแล้วที่สังคมเราจะต้องมองหา

แนวคิดใหม่ ๆ อันเป็นการตอบสนองความต้องการของสังคมเพื่อเป็นแนวทางอันเหมาะสมในการเผชิญกับปัญหา และหนทางของการแก้ปัญหาเกี่ยวกับสภาพวิกฤติของสังคมในปัจจุบัน นั่นก็คือแนวคิด หลักการปรัชญามนุษยนิยมแนวใหม่จึงเป็นปรัชญาที่ตอบสนองความต้องการของสังคมในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี เป็นปรัชญาที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะเข้ามามีบทบาทในกระบวนการจัดการศึกษา มีบทบาทในการพัฒนาการศึกษาให้ประสบผลสัมฤทธิ์ตามที่สังคมต้องการมากที่สุด เป็นปรัชญาที่มีจุดมุ่งหมายอันจะนำคนให้ไปสู่เป้าหมายของคำว่า “คนที่สมบูรณ์ของสังคม”

ปรัชญาการศึกษาตามแนวมนุษยนิยมแนวใหม่จัดได้ว่า เป็นปรัชญาการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของเด็กและเยาวชนสมัยใหม่ ตอบสนองความต้องการของสังคมในปัจจุบัน ดังนั้นนักวิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่ในปัจจุบันได้ประกาศออกมาอย่างแจ่มชัดแล้วว่า คนเราส่วนใหญ่ได้ใช้อัจฉริยภาพที่มีอยู่ภายในตัวเพียง 1% เท่านั้น การศึกษาจึงน่าจะมีความสำคัญ ที่จะช่วยนำอัจฉริยภาพที่แฝงเร้นทั้งหมด ของมนุษย์ออกมาใช้ให้ได้มากที่สุด นี่แหละคือเป้าหมายของการศึกษาสำหรับเด็กและหนุ่มสาวรุ่นใหม่ (Neo-Humanist Education) หรือพูดอีกอย่างได้ว่า การศึกษาปรัชญามนุษยนิยมแนวใหม่ คือ การศึกษาที่มุ่งพัฒนาอัจฉริยภาพที่แฝงเร้นในตัวเด็กทุกคน ให้ปรากฏออกมาให้ได้มากที่สุด การศึกษาตามแนวปรัชญามนุษยนิยมเป็นการศึกษาสำหรับคนรุ่นใหม่นี้ จะพัฒนาเด็กให้เป็นคนที่สมบูรณ์ ในทุก ๆ ด้าน มิใช่เป็นเพียงการป้อนเนื้อหาวิชาการ และข้อมูล ต่าง ๆ หรือเป็นเพียงการฝึกหัดนักเรียนให้ตอบคำถาม “ถูก” “ผิด” ให้ถูกใจครูผู้สอน เพื่อที่จะได้คะแนนดี ๆ เท่านั้น แต่เด็กทุกคนจะได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจควบคู่กันไปด้วย แต่อย่างไรเล่า คือเด็กที่มีความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ บุคลิกภาพต่าง ๆ ที่เด็กจะต้องพัฒนาได้แก่อะไรบ้าง (เกียรติวรรณ อมาตยกุล , 2530) เหล่านี้อยู่ในหลักการให้การศึกษาตามแนวปรัชญามนุษยนิยมแนวใหม่ ซึ่งเป็นปรัชญาที่มุ่งเน้นการพัฒนา “คน” “คุณภาพของคน” ให้สมบูรณ์ที่สุด ถือเป็น การตอบสนองวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ที่ได้กล่าวไว้ว่า “คน” และ “คุณภาพของคน” เป็นทั้งเหตุปัจจัยและผลลัพธ์ที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาประเทศ ดังนั้น การพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 จึงเน้น “คน” เป็นศูนย์กลางหรือจุดมุ่งหมายหลักของการพัฒนา โดยมุ่งให้ทุกคนมีการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ และมีโอกาสที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนา

ปรัชญามนุษยนิยมแนวใหม่เป็นปรัชญาที่มุ่งเน้นในการพัฒนาคนให้เป็นคนที่สมบูรณ์ในทุก ๆ ด้านอย่างพอเหมาะกัน เน้นให้คนได้เข้าถึงตนเองให้มากที่สุดได้ ซึ่งในปัจจุบันนี้จะเห็นได้ว่าคนเรามักไม่ค่อยได้รู้จักกับตัวเองมากนัก ส่วนที่เรารู้จักบ้างก็จะเป็นส่วนของร่างกายจิตสำนึก และจิตใต้สำนึก มีคนเป็นจำนวนไม่มากที่ได้ศึกษาตัวเอง และมีการพัฒนาจิตใจของตนเองให้

ละเอียดอ่อนลึกซึ้งจึงสามารถเข้าถึงจิตเหนือสำนึกได้ (ศาสตร์ของศาสนาต่าง ๆ นักบุญ นักบวช นักวิทยาศาสตร์ ศิลปิน เช่น Lord Buddha, Jesus Christ, Adison, Eistein, Michaeangelo, Van Gogh ล้วนแล้วแต่ได้กล่าวถึงสภาวะของจิตเหนือสำนึกที่คนธรรมดา มักจะไม่สามารถเข้าใจได้) ซึ่งผู้ที่สามารถเข้าถึงจิตเหนือสำนึกได้ (แม้เพียงชั่วขณะก็ตาม) เขาจะเกิดความรู้สึก (intuition) ความคิดสร้างสรรค์ (creativity) และมีความปีติปราโมทย์ อันสุดแสนจะพรรณนาได้ (เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2530)

การศึกษาแบบปรัชญามนุษยนิยมแนวใหม่ (Neo-Humanist Education) จึงแตกต่างจากการศึกษาทั่วไป ที่มักมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ด้านวิชาการหรือวิชาชีพต่าง ๆ และมีการพัฒนาเฉพาะด้านร่างกายและจิตใจระดับแรก ๆ เท่านั้น แต่การศึกษาแบบใหม่นี้จะมุ่งพัฒนาผู้เรียนทั้งทางด้านวิชาชีพ วิชาการ และในทุก ๆ ส่วนประกอบของชีวิตของผู้เรียน (ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย จิตสำนึก จิตใต้สำนึก และจิตเหนือสำนึก ไปพร้อม ๆ กัน) เราจึงเรียกการศึกษารูปแบบนี้ว่า "การศึกษาเพื่อการพัฒนาคนให้สมบูรณ์ทุก ๆ ด้านโดยองค์รวม (Holistic Education)" (เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2530)

แนวคิดปรัชญามนุษยนิยมแนวใหม่ เห็นว่าแท้จริงแล้วมนุษย์ทุกคนล้วนมีความรัก มีความเมตตา และมีความสามารถที่ยิ่งใหญ่แฝงเร้นอยู่ในตัว แต่สิ่งที่เห็นอยู่ในปัจจุบันพบว่า ในสังคมมนุษย์มีจิตใจหยาบกระด้างขึ้น โหดร้ายมากขึ้น และชอบที่จะสร้างปัญหาต่าง ๆ ในโลกมากขึ้น เช่น การช่มเหรงรังแกผู้ที่อ่อนแอกว่า การก่อสงคราม ฯลฯ ก็เนื่องมาจากมนุษย์รู้จักตนเองน้อยเกินไป (วิล อดัมสันต์คุณ , 2532) จากปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้น แนวคิดปรัชญามนุษยนิยมแนวใหม่ จึงมีอุดมคติที่จะมุ่งมั่นเพื่อการพัฒนาตนเอง ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เพื่อการหลุดพ้นส่วนตน (นิพพาน) และเพื่อสร้างสรรค์สังคมที่ดีงามส่วนรวม

แนวคิดปรัชญามนุษยนิยมแนวใหม่ เน้นว่าสรรพสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นในโลก ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนมนุษย์ต่างชาติ ภาษา ผิพรรณ ศาสนา ตลอดจนถึงบรรดาสัตว์พืช หรือแม้แต่วัตถุสิ่งของต่าง ๆ ล้วนเป็นพี่น้องร่วมครอบครัว ร่วมจักรวาล เดียวกัน ทุกสิ่งทุกอย่างในจักรวาลมีจุดเริ่มมาจากสิ่งเดียวกัน มีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เป้าหมายประการหนึ่งของแนวคิดปรัชญามนุษยนิยมแนวใหม่ ก็คือ การที่จะฝึกตนให้มีความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัวสากล นี้ ด้วยความรักและเมตตาอันบริสุทธิ์ ให้ได้ เพื่อว่าชีวิตของมนุษย์ทั้งส่วนปัจเจกชน และทั้งส่วนสังคม จะมีปัญหาน้อยที่สุด ซึ่งกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การถ่ายทอดความรู้สึกที่สวยงาม เต็มไปด้วยความรัก ความเมตตา ที่ยิ่งใหญ่มาสู่วิถีการดำเนินชีวิตโดยทั่ว ๆ

(อวดดึกะ อนันตคามิตรา อาชาเรย์ อ่างใน วิไล องค์อนันต์คุณ , 2532 และ ศตพร วิไลรัตน์ , 2532)

เราจะพบว่า มนุษย์เรานั้นมีช่วงของการเจริญเติบโตที่ค่อนข้างยาวนาน จากวัยเด็กเล็กจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ คนเราจะมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนามาหลายขั้นตอน ในแต่ละขั้นตอนหรือในแต่ละวัย จะมีความต้องการที่แตกต่างกัน การจัดการศึกษาสำหรับมนุษย์จึงควรได้รับการออกแบบอย่างพิถีพิถัน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการในแต่ละขั้นตอนของชีวิต (เกียรติวรรณ อมาตยกุล , 2530) ปรชฎามนุษยนิยมแนวใหม่จะมีหลักการในการพัฒนา คน ในแต่ละวัยที่แตกต่างกัน ดังนี้คือ

ในวัยแรก (0-7 ปี) เด็กควรได้รับการเลี้ยงดูด้วยความรัก ความเมตตา ความอบอุ่นและความห่วงใย

ในวัยที่สอง (7-14 ปี) เด็กควรได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ จากประสบการณ์ที่ตื่นเต้นทำทหาย

ในวัยที่สาม (14-21 ปี) เด็กเริ่มเป็นวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยแห่งความครุ่นคิด ใฝ่รู้เด็กจึงควรได้รับการส่งเสริมด้านสติปัญญา ไหวพริบ ความสามารถในการพิจารณาสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม

ในวัยที่สี่ (21 ปีขึ้นไป) เป็นวัยที่เริ่มเป็นผู้ใหญ่ การส่งเสริมให้แสดงออกถึงความมีคุณธรรม ความรับผิดชอบที่มีต่อตนเองและผู้อื่นเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งของคนในวัยนี้

จากช่วงการแบ่งเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างเหมาะสมในแต่ละวัยตามทฤษฎีมนุษยนิยมแนวใหม่นั้น ถ้าเด็กได้รับการเลี้ยงดูอย่างถูกต้องในแต่ละวัย ก็จะทำให้ค่อยๆ ซึมซาบความรู้สึกและคุณลักษณะที่ต่างกันไป ความรัก ความเมตตา จะก่อตัวขึ้นจากการเลี้ยงดูด้วยบรรยากาศของความรัก ความห่วงใย ความอบอุ่น เมื่อเด็กโตขึ้น ก็จะมี ความกล้าหาญ เข้มแข็ง มีความตั้งใจที่แน่วแน่ อันเกิดจากการเลี้ยงดูแบบที่ให้เด็กมีวินัยในตนเอง เมื่อเข้าสู่วัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่ พวกเขาจะมีความเชื่อมั่น พร้อมทั้งจะเผชิญกับปัญหาต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิต และมีความรับผิดชอบต่อสังคม (วิไล องค์อนันต์คุณ , 2532)

หนุ่มสาวในโรงเรียนนี้อธิวแมนนี่ส จะตระหนักดีว่าความรู้สูงๆ ของพวกเขาไม่ใช่จะเป็นสิ่งนำมาซึ่งอำนาจ ชื่อเสียง เงินตรา และความร่ำรวย แต่ความรู้เหล่านี้จะทำให้พวกเขารู้จักใช้พลังงานและทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างถูกต้องเหมาะสม หนุ่มสาวเหล่านี้จะใช้สติปัญญา และความคิดสร้างสรรค์ทั้งหมดของเขาในการกระจายทรัพยากรธรรมชาติออกไปอย่างชาญฉลาดและยุติธรรม ประดุจว่าทรัพยากรทั้งหลายเป็นสมบัติส่วนกลางของมวลมนุษย์ พวกเขาซึ่งเข้าใจธรรมชาติ และกฎต่างๆ ของธรรมชาติเป็นอย่างดี จะทำหน้าที่เสมือนเป็นผู้ดูแลและผู้พิทักษ์ธรรมชาติทั้งหมด พวกเขาจะไม่ทำลายธรรมชาติเพียงเพื่อสร้างความสะดวกสบายทางวัตถุแก่มนุษย์ แต่

พวกเขาจะประยุกต์เทคโนโลยี และนำสิ่งประดิษฐ์ที่ทันสมัยทางวิทยาศาสตร์ มาใช้ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของโลกที่เกิดขึ้น และพยายามจะสร้างระบบเมือง เศรษฐกิจและสังคมที่จะนำมาซึ่งความผาสุกแก่มวลมนุษย์ (วิลโล อองคือนันต์คุณ , 2532) โดยสรุปแล้ว เป้าหมายของแนวคิดปรัชญามนุษยนิยมแนวใหม่ ในการพัฒนามนุษย์และสังคม คือ การพัฒนาตนเองทั้งด้านร่างกายและจิตใจ และการถ่ายทอดความรู้สึกที่ดี เต็มไปด้วยความรักความเมตตาที่ยิ่งใหญ่มาสู่วิธีการดำเนินชีวิต เพื่อการสร้างสรรค์ สังคมที่ดีงามส่วนรวมต่อไป ซึ่งประเด็นเหล่านี้สอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนามนุษย์ตามแนวการศึกษาปรัชญามนุษยนิยมแนวใหม่ ได้แก่

1. การมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง (Physically Fit)
2. มีจิตใจมั่นคง (Mentally Strong)
  - 2.1 ควบคุมความคิดตนเองได้ทั้งด้านจริยธรรม การมีระเบียบวินัย
  - 2.2 มีจิตนาการ ความคิดสร้างสรรค์
3. พัฒนาจิตใจขั้นสูงสุด (Spiritual Elevated) มีความรักความเมตตา หรือความรักไร้จำแนก (Universal love)
4. มีความรู้ทางด้านวิชาชีพ วิชาการ (Academic Knowledge)

การพัฒนามนุษย์จึงต้องมีการพัฒนาให้ถึงเป้าหมายทั้ง 4 ด้าน โดยเฉพาะการพัฒนาจิตใจให้มีความรักความเมตตา หรือ ความรักไร้จำแนกนั้น ถือเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เพราะถ้ามนุษย์มีการพัฒนาร่างกายให้สวยงามแข็งแรง มีความคิดจินตนาการ มีวิชาชีพเลี้ยงตนเอง แต่ไม่มีจิตใจที่เปี่ยมไปด้วยความรักความเมตตาแล้ว ความสงบสุขในโลกก็ยังไม่เกิดขึ้นอย่างแน่นอน (ศตพร วิลไรต์น , 2532) ปรัชญามนุษยนิยมแนวใหม่ จึงจัดเป็นปรัชญาที่เหมาะสมที่จะเป็นเครื่องมือหนึ่งในการที่จะร่วมแก้ไขปัญหาการศึกษา และแก้ไขปัญหาสังคมที่กำลังวุ่นวายอยู่ในขณะนี้มากที่สุด ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญามนุษยนิยมแนวใหม่

ดังนั้นจากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา การจัดการศึกษาตามแนวปรัชญามนุษยนิยมแนวใหม่ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพสังคมไทย อันเป็นการตอบสนองของความต้องการของสังคมและระบบการศึกษาของประเทศที่กำลังเผชิญกับปัญหาอยู่ในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์แนวการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญามนุษยนิยมแนวใหม่จากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ
2. เพื่อสัมภาษณ์แนวคิดของรองศาสตราจารย์ ดร. เกียรติวรรณ อมาตยกุล เกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญามนุษยนิยมแนวใหม่

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะเป็นการศึกษาและวิเคราะห์ปรัชญามนุษยนิยมแนวใหม่ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาจากตำรา เอกสาร และศึกษาการจัดการศึกษา รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ในส่วนของกรวิจัยเชิงเอกสารจะศึกษาเฉพาะงานเขียนของแนวคิดปรัชญามนุษยนิยมแนวใหม่ โดยทำการศึกษา จากหนังสือ เอกสาร หรือสิ่งพิมพ์จากกลุ่มปรัชญามนุษยนิยมแนวใหม่โดยตรง
2. แนวคิดปรัชญามนุษยนิยมแนวใหม่ได้นำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ มากมาย แต่งานวิจัยเรื่องนี้ จะศึกษาเฉพาะแนวคิดปรัชญามนุษยนิยมแนวใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนามนุษย์ เพื่อตอบสนองในเรื่องของการจัดการศึกษา
4. ในการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ ที่ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านดังปรากฏในภาคผนวก
5. ประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการเก็บข้อมูลได้แก่
  - 5.1 จุดมุ่งหมายการศึกษา
  - 5.2 หลักสูตร
  - 5.3 บทบาทของผู้สอน
  - 5.4 บทบาทของผู้เรียน
  - 5.5 การจัดการเรียนการสอน และ
  - 5.6 การประเมินผล

ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลัก 6 ประการทางการศึกษา

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย (Definition)

ปรัชญามนุษยนิยมแนวใหม่ (Neo-humanism) หมายถึง ปรัชญาที่มุ่งการพัฒนา "คน" ให้เป็น "คนที่สมบูรณ์" หรือ คนที่มีร่างกายแข็งแรง มีสติปัญญาหลักแหลมเฉลียวฉลาดมี

ความคิดสร้างสรรค์ เพียบพร้อมด้วยคุณธรรม ความรัก ความเมตตากรุณาและพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อความสันติสุขของสิ่งมีชีวิตทั้งหมด

การศึกษาเพื่อการพัฒนาคนให้สมบูรณ์ทุก ๆ ด้าน โดยองค์รวม (Holistic Education) หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาคนให้เป็นบุคคลที่ได้ขึ้นชื่อว่าเป็นคนที่สมบูรณ์ คือการเป็นคนที่มีความแข็งแรง มีสติปัญญาหลักแหลม เฉลียวฉลาด มีความรู้ที่ทันสมัยและสามารถนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของตนเอง สังคม ประเทศชาติ ที่เกิดขึ้น และพยายามนำความรู้ต่าง ๆ มาสร้างระบบการเมือง เศรษฐกิจและสังคมให้มีความสมบูรณ์ อันจะนำมาซึ่งความผาสุกแก่มวลมนุษยโลก

การมีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง (Physically Fit) หมายถึง การมีร่างกายที่มีความสามารถในการทำงานและปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งความสามารถดังกล่าวได้มาโดยการรับประทานอาหารที่เป็นธรรมชาติ เช่น อาหารที่จัดอยู่ในกลุ่มของธัญพืช การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ การบริหารทั้งอวัยวะภายในและอวัยวะภายนอก โดยการฝึกโยคะท่าต่าง ๆ

การมีจิตใจมั่นคง (Mentally Strong) หมายถึง การมีจิตใจที่มีความเข้มแข็งและเบิกบาน มีความสดใส มองโลกในแง่ดี มีความสามารถในการควบคุมความคิดตนเองได้ทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม การมีระเบียบวินัย มีจิตนาการ มีความคิดสร้างสรรค์ โดยการทำสมาธิฝึกควบคุมความคิด จินตนาการและการผ่อนคลายความคิด เป็นต้น

การพัฒนาจิตใจขั้นสูงสุด (Spiritual Elevated) การมีความรักความเมตตา หรือความรักไร้จำแนก (Universal love) หมายถึง การมีความรักความเมตตาต่อมวลสรรพสิ่งในจักรวาล การให้ความรักโดยไม่หวังผลตอบแทน โดยการฟังนิทาน เล่นเกม ร้องเพลงและการทำสมาธิ เป็นต้น

การมีความรู้ทางด้านวิชา การ (Academic Knowledge) หมายถึง การเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ มีความรู้ความสามารถทางด้านเนื้อหาสาระ วิชาการต่าง ๆ เช่น ดนตรี คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ มีทักษะในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า โดยจากการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นความสนุกสนาน ความเป็นธรรมชาติและความสะดวกคล่องในเรื่องของความต้องการอย่างเสรีภาพและเป็นธรรมชาติ

จุดมุ่งหมายทางการศึกษา (Educational Objectives) หมายถึง แนวทางการศึกษาใช้เป็นเป้าหมายในการดำเนินการอบรม สั่งสอน ปลูกฝังผู้เรียนเพื่อยังประโยชน์ให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะและคุณสมบัติตามที่ตั้งวัตถุประสงค์ไว้

องค์ประกอบของการศึกษา หมายถึง ปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการเรียนการสอนขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา ประกอบด้วยปัจจัยหลัก 3 ประการ คือ หลักสูตร ผู้สอน และผู้เรียน

หลักสูตร (Curriculum) คือ โครงการเตรียมเด็กและเยาวชนให้เป็นสมาชิกที่มีประสิทธิภาพในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม ภายในขอบเขตของวัฒนธรรมของสังคมนั้น ๆ

ผู้สอน (Teacher) หมายถึง ผู้รับผิดชอบกระบวนการเรียนการสอนตามแนวปรัชญามนุษยนิยมแนวใหม่

ผู้เรียน (Student) หมายถึง ผู้ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามแนวปรัชญามนุษยนิยมแนวใหม่

กระบวนการเรียนการสอน (Curriculum Activities) หมายถึง ปฏิสัมพันธ์ของผู้สอนและผู้เรียน ด้วยรูปแบบวิธีการเรียนการสอน บทบาทและพฤติกรรมของผู้สอนและผู้เรียน ตลอดจนการวัดและประเมินผลตามแนวปรัชญามนุษยนิยมแนวใหม่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลจากการศึกษาและวิเคราะห์ ทำให้ทราบ หลักการ ทฤษฎี และแนวคิดของปรัชญามนุษยนิยมแนวใหม่
2. ทราบแนวการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญามนุษยนิยมแนวใหม่
3. การศึกษานี้เป็นแนวทางและข้อมูลพื้นฐานประกอบการพิจารณาสำหรับผู้บริหารหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะนำการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญามนุษยนิยมแนวใหม่ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
4. เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ค้นคว้าวิจัยตามหลักปรัชญามนุษยนิยมแนวใหม่ต่อไป